

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
МАЛОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВИТОЛЬДА ПЛЕЦЬКОГО В ОСВЕНЦІМІ
ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
СОПОТСЬКА ВИЩА ШКОЛА**

**SOPOCKA
SZKOŁA WYŻSZA**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
V Міжнародної науково-практичної конференції**

**Мукачево
15 травня 2025 року**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 3 від «23» травня 2025 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції (15 травня 2025 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2025. 530 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми менеджменту, індустрії гостинності, суспільно-географічних та культурологічних досліджень.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, здобувачів вищої освіти, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Капітан Л.І. – д-р істор. наук, професор (голова);

Туріс І.Ю. – канд. філол. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – PhD, провідний фахівець ВНТД

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

СИСТЕМИ В УПРАВЛІННІ ДІЛОВИМ ПАРТНЕРСТВОМ	
ЧЕРНИЧКО Т. В., КАЗИБРІД О.Р. РЕСУРСООБ'ЄКТИВНІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ РЕАГУВАННЯ	413
ЧЕРНИЧКО Т. В., ЧОРІЙ Ю. Ю. ІНКЛЮЗИВНА ЕКОНОМІКА: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	416
ШЕРШУН Я.І., МАКСИМЕНКО Д.В. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	418
SHKYRTA IHOR, NEBOLA IVAN MODEL CALCULATIONS OF THE PHONON DISPERSION IN NON-EQUIDISTANT APPROXIMATION	420
<i>РОЗДІЛ 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ, ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ, СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ</i>	
БАБАЄВА О. А., МОВЧАН К.М. БІБЛІОТЕКА ЯК ОСЕРЕДОК ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	422
БУДКЕВИЧ Г. Б., ТЮХ Ю. Ю. ВИНИКНЕННЯ, РОЗКВІТ І ЗАНЕПАД ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР	424
ГАВРИШКО С. Г., МОРОЗ Ф. В., БУДКЕВИЧ Г. Б. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВОЛОДІННЯ М'ЯЧЕМ У НАПАДІ В ГРІ БАСКЕТБОЛ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	426
ГОБЛИК-МАРКОВИЧ Н.М., ВІТВИЦЬКИЙ О.М. ТРАНСФОРМАЦІЯ СФЕРИ ТУРИЗМУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	428
ГОБЛИК-МАРКОВИЧ Н.М., ПРУДНІК М.В. ЦИФРОВЕ КОЧІВНИЦТВО ЯК НОВИЙ ФОРМАТ МОБІЛЬНОСТІ В ТУРИЗМІ	430
ГОЛОВЧУК О. В., ПЛЕША М. С. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ЯК ФОРМИ ДІЛОВИХ КОМУНІКАЦІЙ	433
ГОРВАТ О.І., РУБШІ М.А. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ	435
ГРИЦЬКО В.В., КАМПОВ Н.С. СПЕЦИФІКА ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН В ТУРИЗМІ	437
ДАНЧЕВСЬКА І. Р. РОЛЬ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ТУРИСТИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	439
ЖЕРЕБАК О.В. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ФУНКЦІЇ МУЗЕЮ	441
ІЛЬТЬО Г.Ф., БИСЬМАК В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ІННОВАЦІЇ СУЧАСНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ	442
КАСИНЕЦЬ О.В., ОШКАЛО О. І. РЕСУРСИ ДЛЯ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ	444
ЛЕНДЕЛ І., БРОВОВИЧ Ю. Р. РЕКРЕАЦІЙНІ ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ЗАКАРПАТТЯ	446
ЛЕТА В.В., ГЛУХАНИЧ О.І. ЯКІСТЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ: СУТНІСТЬ, КРИТЕРІЇ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ	448
ЛИЗАНЕЦЬ А.Г., ДЖУС М.А. ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ HR-ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ТРУДОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	450
ЛИЗАНЕЦЬ А.Г., ІЛЬНИЦЬКА Д.І. ТРАНСФОРМАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	452
ЛУЖАНСЬКА Т.Ю., МОРОЗ О., НАКОНЕЧНИЙ Ю. РОЗВИТОК АГРАРНОГО	454

<https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/851a62be-36d3-4ef0-b7f8-7ae80c184e6b/content>

УДК 330.342:316.42

ЧЕРНИЧКО Т. В.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та фінансів,
Мукачівський державний університет

ЧОРІЙ Ю. Ю.

аспірант,
Мукачівський державний університет

ІНКЛЮЗИВНА ЕКОНОМІКА: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У світовій та українській науковій літературі, на сьогоднішній день відсутні єдині підходи щодо визначення змісту поняття «інклюзивна економіка». Так, К. Беннер та М. Пастор (Benner, Pastor), в межах досліджень, проведених Фондом Рокфеллера, визначають інклюзивну економіку як таку, в якій «...розширюються можливості для більш широкого спільного процвітання, особливо для тих, хто стикається з перешкодами для підвищення їхнього благополуччя» та окреслюють п'ять її найважливіших характеристик [1]:

– справедливість (максимальна мобільність для всіх; зменшення нерівності; рівний доступ до суспільних благ і екосистемних послуг);

– залученість (люди мають доступ і долучені до споживання благ і ресурсів як працівники, споживачі та власники бізнесу; забезпечується прозорість ринку та інформації; розвиток та доступність технологічної інфраструктури);

– зростання (розвиток ринку праці, покращення матеріального добробуту; економічні перетворення заради кращого для всіх);

– стійкість (стійкість соціального та економічного добробуту; збільшення інвестицій в екологію, охорону здоров'я та зменшення використання природних ресурсів; прийняття рішень з врахуванням довгострокових витрат);

– стабільність (громадська та приватна довіра до майбутнього та здатність передбачати результати економічних рішень; члени суспільства можуть інвестувати у власне майбутнє; економічна стійкість до потрясінь; мінімізація ризиків).

Досить часто у наукових працях, пов'язаних з дослідженням характеристик інклюзивної економіки, основний акцент зосереджується на соціальному аспекті: скорочення бідності; розвиток людського капіталу (освіта, охорона здоров'я); розвиток соціального капіталу (прийняття рішень за участю та управління громадою); гендерний розвиток (здоров'я, добробут та участь у суспільному розвитку жінок) та соціальний захист (зменшення ризиків і

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ ТА ІНЖЕНЕРІЇ

вразливості, пов'язаних із віком, хворобою, інвалідністю, стихійними лихами, економічними кризами та громадянськими конфліктами) [2, 3].

Бет Шарратт визначає, що інклюзивна економіка – це економіка, «...яка є більш справедливою, з високим рівнем зайнятості (яка оплачується вище за прожитковий мінімум і є безпечною) і справедливими розподілом багатства та можливостями для всіх, а не лише для тих, кому пощастило достатньо, щоб опинитися на вершині харчового ланцюга» [4]. Серед основних принципів її побудови визначається: рівність і людська гідність; солідарність і спільнота; автономія та справжня свобода реалізувати свій життєвий потенціал; піклування про довкілля.

Європейський банк реконструкції та розвитку у Стратегії інклюзивної економіки (EIS) [5] визначає інклюзивну ринкову економіку, як таку, що «...гарантує, що всі групи населення за статтю, віком, географічним розташуванням тощо, мають справедливий і повний доступ до ринків праці, фінансів і, загалом, до рівних економічних можливостей». Отже, сприяння інклюзивній ринковій системі означає ефективний розподіл людських ресурсів.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [6] визначає, що інклюзивна економіка – це економіка, в якій «...існує широка участь у вигодах економічного зростання та зростання продуктивності, забезпечення того, щоб кожен мав можливість зробити внесок і досягти успіху незалежно від свого походження чи обставин». Отже, поняття інклюзивної економіки напряму пов'язане з забезпеченням економічного зростання, яке «...справедливо розподіляється в суспільстві та створює можливості для всіх» [6].

Група українських науковців, на чолі з А. Крисоватим, також акцентують увагу на необхідності покращення соціальних параметрів життя населення, і визначають інклюзивну економіку, як «...економічний процес, спрямований на досягнення економічної, соціальної та територіальної єдності шляхом покращення рівня життя та загального добробуту населення» [7]. Кінцева мета інклюзивної економіки полягає в досягненні економічного зростання та ефективного розвитку країни.

Серед принципів формування інклюзивної економіки науковці визначають: постійне вдосконалення; зменшення масштабів бідності; підвищення добробуту населення; розгляд економічних прав людини; мінімізацію зовнішньоекономічних наслідків; врахування ідеї громадських рухів; увагу до потреб знедолених та маргіналізованих груп населення; перерозподіл влади та ресурсів [7].

За результатами узагальнення підходів провідних науковців, можна стверджувати, що інклюзивна економіка (inclusive economy) – це економічна система, в якій забезпечується максимальне долучення всіх її елементів (населення, суб'єктів економічної діяльності, управлінських інституцій, суспільних інституцій тощо) до процесу життя суспільства з позиції

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ ТА ІНЖЕНЕРІЇ

досягнення економічної, соціальної та територіальної єдності, високо рівня життя та загального добробуту.

Література:

1. Benner, C., Pastor, M. (2018). Inclusive Economy Indicators. The Rockefeller Foundation. URL: <https://www.rockefellerfoundation.org/wpcontent/uploads/Inclusive-Economies-IndicatorsExec-Summary.pdf>
2. Gupta, J., Pouw, N., Ros-Tonen, M. (2015). Towards an Elaborated Theory of Inclusive Development. The European Journal of Development Research. URL: https://pure.uva.nl/ws/files/2486334/165444_ejdr201530a.pdf
3. Rauniyar, G., Kanbur, R. (2009) Inclusive growth and inclusive development: A review and synthesis of Asian Development Bank literature. Journal of the Asia Pacific Economy 15(4): 455-469. URL: https://www.adb.org/sites/default/files/evaluation-document/35885/files/op8-inclusive-growth-development_5.pdf
4. Sharratt, B. (2022). What do we mean by 'inclusive economy'? GMCVO. URL: <https://www.gmcvo.org.uk/news/blog-whatdo-we-mean-%E2%80%98inclusiveeconomy%E2%80%99>
5. Economic Inclusion Strategy (EIS). European Bank for Reconstruction and Development. URL: <https://www.ebrd.com/ebd-economic-inclusion-strategy.pdf>
6. Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). (2021). Inclusive Growth. URL: <https://www.oecd.org/inclusive-growth/#introduction>
7. Krysovaty, A., Zvarych, I., Brodovska, O., Shevchenko, I., Krasnorutsky, O. (2023). Development of Inclusive Economy as the Basis of Economic Growth of the Global Economy. TEM Journal. Volume 12, Issue 2, pages 936-947. URL: https://www.temjournal.com/content/122/TEMJournalMay2023_936_947.pdf

УДК 657

ШЕРШУН Я.І.

здобувач вищої освіти ОС «Магістр»,
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

МАКСИМЕНКО Д.В.

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри обліку і
оподаткування та маркетингу,
Мукачівський державний університет

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасному конкурентному бізнес-середовищі стратегічне управління підприємством неможливе без надійної, аналітично обґрунтованої інформаційної бази. Управлінський облік як внутрішня система обліку, що зорієнтована на задоволення потреб менеджменту, відіграє ключову роль у забезпеченні стратегічного розвитку підприємства. Саме ця складова обліково-аналітичної системи дозволяє керівництву планувати довгострокові напрями розвитку, оцінювати ризики, приймати інвестиційні рішення та формувати ефективну політику витрат [1].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>